

روایی و پایایی در پژوهش کیفی

نویسنده:

ناهید گل افشانی

ترجمه:

زینب مظفري

کارشناس ارشد سنجش و اندازه گیری

چکیده

استفاده از روایی و پایایی در پژوهش کمی متداول است و اکنون در پارادایم پژوهش کیفی مجدداً مورد توجه قرار گرفته است. چون روایی و پایایی ریشه در نگاه اثبات‌گرایانه دارد بنابراین باید کاربرد آنها در رویکرد طبیعت‌گرایانه مجدداً تعریف شود. آن گونه که روایی و پایایی در پژوهش کمی استفاده می‌شود مبنایی برای بررسی معنای این دو اصطلاح در پارادایم پژوهش کیفی فراهم می‌کند. کثرت‌گرایی نیز آن گونه که در پژوهش کمی استفاده می‌شود، می‌تواند راهمایی برای آزمون یا حداکثر کردن روایی و پایایی یک مطالعه کیفی مشخص کند. بنابراین، روایی، پایایی و کثرت‌گرایی، اگرچه مفاهیم مناسب پژوهشی هستند، خصوصاً از نقطه نظر کیفی، باید به منظور انعکاس شیوه‌های چندگانه از حقیقت مجدداً تعریف شوند.

واژه‌های کلیدی: روایی، پایایی، کثرت‌گرایی، سازه، کیفی و کمی

مقدمه

۱. پژوهش کمی چیست؟

پژوهشگرانی که اثبات‌گرایی منطقی^۱ یا پژوهش کمی را مورد استفاده قرار می‌دهند، شیوه‌های تجربی و سنجش‌های کمی را برای آزمون تعمیم‌پذیری‌های فرضی^۲ به کار می‌برند و بر سنجش و تحلیل روابط علی بین متغیرها تاکید می‌کنند. بوگدان و لینکلن^۳ در تشریح معنای پژوهش کمی برای استفاده در تبیین مسائل اجتماعی اظهار می‌دارند:

نمودارها و جداول نتایج پژوهش را نشان می‌دهند و مفسران کلماتی نظیر متغیرها، جامعه آماری و نتایج پژوهش را به عنوان بخشی از واژگان روزانه اشان به کار می‌برند. حتی اگر چه در آن لحظه همیشه معنای همه آن اصطلاحات را نمی‌دانیم ولی می‌دانیم که اینها بخشی از فرآیند انجام پژوهش هستند. بر این

این مقاله کاربرد روایی و پایایی را در پارادایم پژوهش کیفی مورد بحث قرار می‌دهد. نخست معنای پژوهش کمی و کیفی و سپس روایی و پایایی، آن گونه که در پژوهش کمی مورد استفاده قرار می‌گیرد، به عنوان شیوه شکل‌دهی مبنایی برای بررسی معنای آن دو واژه و چگونگی آزمون آنها در پارادایم کیفی مورد بحث قرار می‌دهد. مقاله با احصاء کاربرد کثرت‌گرایی در دو پارادایم (کمی و کیفی) برای نشان دادن چگونگی تأثیر این تغییرات بر درک ما از روایی و پایایی و کثرت‌گرایی در مطالعات کیفی، پایان می‌یابد.

تعیین شده به عنوان ابزاری در شیوه پژوهش وی چک یا رتبه‌بندی می‌شود، آماده کند.

بدین ترتیب یک پژوهشگر کمی باید نوعی ابزار بسازد تا به شیوه‌ای استاندارد مطابق رویه‌های از قبل تعیین شده، اجرا شود. اما مسأله این است که آیا ابزار سنجش آنچه که فرض می‌شود، سنجیده شود، می‌سنجد. در معنای کلی‌تر، طراحی یک آزمون [Crocker & Algina, ۱۹۸۸] یا روایی یک ابزار، محور مهمی است که باید مورد توجه قرار گیرد. معناداری این آزمون تضمین تکرارپذیری نتایج است.

۲.۱. پایایی و روایی در پژوهش کمی

”روایی و پایایی ابزارهای یک شناخت‌شناسی^۷ اساساً اثبات‌گرا هستند“
[Watling, sautedin winter, ۲۰۰۰, p.۷].

۳.۱. پایایی

جوپ^۸ [۲۰۰۰] پایایی را به شرح زیر تعریف می‌کند:

... میزان ثبات نتایج در طول زمان و بازنمایی صحیح از جامعه آماری مورد مطالعه اشاره به پایایی دارد و اگر نتایج یک مطالعه بر اساس یک روش شناسی مشابه بتواند مجدداً تکرار شود، آنگاه ابزار پژوهش پایا محسوب می‌شود.

نکته مستتر در این نقل و قول، تکرارپذیری نتایج یا مشاهدات است.

کرک و میلر^۹ [۱۹۸۶] سه نوع پایایی را برای پژوهش کمی تعیین می‌کنند که عبارتند از: (۱) میزانی که سنجش در اثر تکرار یکسان باقی می‌ماند (۲) ثبات سنجش در گذر زمان و (۳) شباهت و یکسانی سنجش‌ها درون یک دوره زمانی معین- [۴۱-۴۲]

اساس پژوهش به صورتی عامیانه متردافی برای پژوهش کمی است (ص ۴).

پژوهش کمی به پژوهشگر اجازه می‌دهد با مسأله یا مفهوم مورد مطالعه آشنا شود و فرضیه‌هایی تدوین کند که باید آزمون شوند. در این پارادایم: (۱) بر واقعیات و علل رفتار تأکید می‌شود [Bogdan & Biklen, ۱۹۹۸]. (۲) اطلاعات به شکل اعدادی است که می‌تواند کمی و تلخیص شود (۳) فرآیند ریاضی، هنجاری (نرمی) برای تحلیل داده‌های عددی است (۴) و نتایج نهایی در قالب اصطلاحات آماری نشان داده می‌شود [Charles, ۱۹۹۵].

به طور کلی پژوهش کمی که ”بر پارادایم علمی یا اثبات‌گرایی استوار است، ما را رهنمون می‌کند تا جهان را متشکل از واقعیتهای قابل سنجش و قابل مشاهده تصور کنیم“ [Glesne & Peshkin, ۱۹۹۴, p.۶]، اگر چه این پیش‌فرض آنها که ”پدیده‌های اجتماعی“ نوعی واقعیت عینی^۴ دارند و می‌توان ”متغیرها را شناسایی و روابط بین آنها را مورد سنجش قرار داد“ [p.۷] مسأله‌زا است. این تصور از ”سنجش“ به معنای درک موضوعات بحث‌انگیز آموزشی از طریق انجام نوعی عملیات بنام سنجش جهان فیزیکی به وسیله مشاهده‌گر است [Crockev & Algina, ۱۹۸۶]. استیونز^۵ (۱۹۴۶) سنجش را به عنوان تخصیص اعداد به اشیاء یا رویدادها بر اساس قواعد تعریف می‌کند. از منظر این تعاریف، فرد ممکن است سنجش را ضرورتاً عینی، کمی و آماری مناسب تصور کند. اما می‌توان گفت که سنجش فقط می‌تواند در باب اعداد یا همان داده‌های سخت عینی^۶ به کار برده شود.

پژوهشگر کمی تلاش می‌کند پدیده را درون طبقه‌های سنجش پذیر یا مشترک جزء جزء و تکه تکه کند تا بتواند برای همه سوژه‌ها و موقعیتهای مشابه و وسیع‌تر به کار ببرد.

[Winter, ۲۰۰۰]. با توجه به تلاشهای پژوهشگر، شیوه پژوهشی وی مستلزم استفاده از سنجش‌های استاندارد است طوری که نگاهها و تجربیات متفاوت افراد بتواند درون تعداد محدودی از طبقات معین پاسخ که به هر کدام اعدادی تخصیص داده می‌شود، متناسب شود [Patton, ۲۰۰۱, p.۱۴]. برای مثال یک پژوهشگر کمی ممکن است فهرستی از رفتارها که باید به وسیله یک مشاهده‌گر با استفاده از یک جدول یا مقیاسهایی از قبل

واقعیت مجازی^{۲۰}، قیاس^{۲۱}، برهان^{۲۲}، واقعیت عینی^{۲۳} و داده‌های ریاضیاتی بود [winter, ۲۰۰۰].

جوب [۲۰۰۰] روایی در پژوهش کمی را به شرح زیر تعیین می‌کند:

روایی تعیین می‌کند که آیا پژوهش آنچه را که قصد سنجش آن دارد، به خوبی می‌سنجد یا نتایج پژوهشی تا چه حد درست هستند. پژوهشگران نوعاً با پرسیدن مجموعه‌ای از سؤالات روایی را تعیین می‌کنند و غالباً پاسخ‌ها را در پژوهش دیگران جستجو خواهند کرد [P.۱].

واینر و بران^{۲۴}، روایی پژوهش کمی را به عنوان "روایی سازه"^{۲۵} توصیف می‌کنند. سازه، مفهوم اولیه، ایده، سؤال یا فرضیه‌ای است که تعیین می‌کند کدام داده جمع‌آوری شود و چگونه گردآوری گردد. آنها همچنین اظهار می‌دارند که پژوهشگران کمی غالباً به طور فعال با به کارگیری نوعی آزمون یا فرآیندهای دیگر، فعل و انفعالات بین سازه و داده را به منظور اعتبار بخشی به پژوهش خود تحت تأثیر قرار می‌دهند از این جهت درگیری پژوهشگران در فرآیند پژوهش به میزان زیادی، روایی یک آزمون را کاهش می‌دهد.

تا اینجا تعاریف روایی و پایایی در پژوهش کمی دو استاندارد را معرفی می‌کنند: نخست این که با توجه به پایایی آیا نتیجه قابل تکرار است یا خیر؟ دوم آن که با توجه به روایی آیا ابزار سنجش دقیق هستند یا خیر و آیا به طور واقعی آنچه را که قصد سنجش آن دارند، می‌سنجد یا خیر؟ در عین حال، مفاهیم روایی و پایایی از جانب پژوهشگران کیفی که قویاً این مفاهیم را در زبان کیفی ناکافی می‌دانند، به نحو متفاوت تصور می‌شود. به عبارت دیگر، این اصطلاحات آن طور که در رویکرد کمی تعریف شده‌اند ممکن است در پارادایم پژوهش کیفی کاربرد نداشته باشد. مسأله تکرارپذیری نتایج آنها را نگران نمی‌کند [Glesne & Peshkin, ۱۹۹۲].

بلکه دقت [winter, ۲۰۰۰] قابلیت اعتبار و انتقال‌پذیری [Hoepf, ۱۹۹۷] چارچوب‌ها و معیارهای ارزیابی یک پژوهش کیفی‌اند. در این بستر، رویکردها با نگاه‌های پژوهش دوگانه کمی و کیفی اساساً پارادایم‌های متفاوت هستند.

چارلز^۱ (۱۹۹۵) از سازگاری در پاسخ‌های سؤالات پرسش‌نامه یا یکسان ماندن نسبی نمرات افراد که می‌توان با استفاده از شیوهی آزمون- باز آزمون^{۱۱} در دو زمان متفاوت تعیین کرد، جانبداری می‌کند. این ویژگی ابزار به طور واقعی اشاره به ثبات^{۱۲} دارد. اگر نوعی سنجش ثابت^{۱۳} را مورد استفاده قرار می‌دهیم آنگاه نتایج باید مشابه باشند. میزان بالای ثبات بیانگر میزان بالایی از پایایی است که نشان می‌دهد نتایج قابل تکرارند. جوب (۲۰۰۰) شیوهی آزمون- بازآزمون را مسأله‌دار می‌بیند زیرا می‌تواند ابزاری که تا حدی مطمئن، ناپایا کند. به زعم وی شیوهی آزمون- بازآزمون ممکن است پاسخ دهنده را نسبت به موضوع مورد مطالعه حساس کند و در نتیجه پاسخها را تحت تأثیر قرار دهد. نمی‌توان مطمئن شد که هیچ گونه تغییری در تأثیرات نامربوطی نظیر تغییر نگرشی که رخ داده، وجود نداشته است. این امر منجر به تفاوت در پاسخهای داده شده می‌شود. همین‌طور کروکر و آلجینا^{۱۴} [۱۹۸۶] متذکر می‌شوند، وقتی یک پاسخ‌دهنده به مجموعه‌ای از سؤالات یک آزمون پاسخ می‌دهد، امتیاز حاصله صرفاً نمونه معدودی از رفتار را نشان می‌دهد. در نتیجه، نمرات ممکن است به علت برخی از خصوصیات پاسخ‌دهنده که احتمالاً به خطاهای سنجش منجر می‌شود، تغییر کند. این نوع خطاها، دقت و ثبات ابزار و نمرات آزمون را کاهش می‌دهد. از این رو یکی از مسئولیتهای پژوهشگر آن است که از دقت و ثبات بالای آزمونها و نمرات مطمئن شود. در نتیجه کروکر و آلجینا مدعی‌اند؛ تدوین‌کنندگان آزمون، مسئولیت نشان دادن پایایی نمرات آزمونهایشان را نیز بر عهده دارند.

اگر چه پژوهشگر ممکن است قادر به اثبات تکرارپذیری سازگاری درونی ابزار پژوهش و همین‌طور پایایی باشد ولی خود ابزار ممکن است روا نباشد.

۴.۱. روایی

معیارهای سنتی روایی در سنت اثبات‌گرایی ریشه دارد و تا حدی، اثبات‌گرایی بر اساس تئوری روایی نظامند^{۱۵} تعریف شده است. درون اصطلاح‌شناسی اثبات‌گرایی، روایی محور بود و نتیجه و نقطه اوج مفاهیم تجربی دیگر نظیر: قوانین جهانشمول^{۱۶}، قرائن و شواهد علمی^{۱۷}، عینیت^{۱۸}، حقیقت^{۱۹}،

۲. پژوهش کیفی چیست؟

پژوهش کیفی از رویکرد طبیعت‌گرایانه بهره می‌گیرد که در پی درک پدیده در محیط‌های خاص نظیر محیط جهان واقعی است که در آنجا پژوهشگر برای دستکاری پدیده مورد بررسی تلاش نمی‌کند [Patton ۲۰۰۱, p.۳۹]. پژوهش کیفی اشاره به "نوعی پژوهش دارد که بدون توسل به رویه‌های آماری یا دیگر ابزار کمی سازی یافته‌هایی را تولید می‌کند" [Strauss and Corbin, ۱۹۹۰, p.۱۷] و در عوض نوعی پژوهش است که یافته‌ها را از محیط‌های جهان واقعی احصاء می‌کند که در آنجا پدیده مورد بررسی به طور طبیعی آشکار می‌شود [Patton, ۲۰۰۱, p.۳۹]. بر خلاف پژوهشگران کمی که در صدد یافتن تبیین علی، پیش‌بینی و تعمیم‌پذیری یافته‌ها هستند، پژوهشگران کیفی در پی روشن‌سازی، فهم، به موقعیت‌های مشابه است [Hoepfl, ۱۹۹۷].

تحلیل کیفی منجر به نوعی دانش متفاوت نسبت به دانش حاصل از پژوهش کمی می‌شود زیرا یکی از آن دو از ماهیت زیربنایی فلسفی هر پارادایم بحث می‌کنند و از مصاحبه‌های مفصل بهره می‌گیرد و دیگری بر سازش ظاهری شیوه‌های پژوهش، یعنی "بهره‌گیری از اعداد و کلمات" متمرکز است [Glesne & Peshkin, ۱۹۹۲, p.۸]. این بدان معناست که چنین شیوه‌هایی نظیر مصاحبه و مشاهده در پارادایم طبیعت‌گرا (تفسیری) غالب هستند و در پارادایم اثبات‌گرا که از پیمایش استفاده می‌شود، جنبه تکمیلی دارند. اگر چه ادعا شده است [Winter, ۲۰۰۰] که پژوهشگران کمی تلاش می‌کنند تا حد امکان خود را از فرآیند پژوهش دور نگه دارند، ولی پژوهشگران کیفی در پژوهش درگیر شده و ایفای نقش می‌کنند. پیتون^{۲۶} [۲۰۰۱] با بحث از این نکته که دنیای واقعی تابع تغییر است و بنابراین پژوهشگر کیفی باید در خلال تغییرات برای ثبت رویدادهای قبل و بعد وقوع تغییر حضور داشته باشد، از ایده‌ی درگیری و غور پژوهشگر^{۲۷} درون پژوهش حمایت می‌کند. در عین حال، هم پژوهشگران کیفی و هم پژوهشگران کمی باید اعتبار مطالعاتشان را آزمون و نشان دهند. در حالی که اعتبار در پژوهش کمی بستگی به ساخت ابزار دارد، در پژوهش کیفی پژوهشگر ابزار است [Patton, ۲۰۰۱, p.۱۴]. در نتیجه، به نظر می‌رسد وقتی پژوهشگران کمی از روایی و پایایی سخن

می‌گویند، معمولاً اشاره به نوعی پژوهش دارند که معتبر است در حالی که قابلیت اعتبار پژوهش کیفی متکی به توانایی و تلاش پژوهشگر است. اگر چه در مطالعات کمی با روایی و پایایی به طور مجزا برخورد می‌شود، ولی در پژوهش کیفی این اصطلاحات به طور مجزا تصور نمی‌شوند. در عوض نوعی اصطلاح‌شناسی که شامل هر دو است نظیر قابلیت اعتبار^{۲۸}، قابلیت انتقال^{۲۹} و قابلیت اعتماد^{۳۰} استفاده می‌شود.

۲.۱. پایایی و روایی در پژوهش کیفی

برای درک معنای روایی و پایایی، ارائه تعاریف متعدد از روایی و پایایی که پژوهشگران کمی از نگاه‌های مختلف مطرح کرده‌اند، ضروری است.

۲.۲. پایایی

اگر چه اصطلاح "پایایی" مفهوم مورد استفاده برای آزمون یا ارزیابی پژوهش کمی است ولی غالباً در همه نوع پژوهش استفاده می‌شود. اگر ایده "آزمون کردن" را به عنوان شیوه استخراج اطلاعات بدانیم، آنگاه مهمترین آزمون هر نوع مطالعه کیفی، کیفیت آن است. یک مطالعه کیفی خوب می‌تواند ما را در درک موقعیتی که مبهم یا گیج‌کننده است، کمک کند [Eisher, ۱۹۹۱, p.۵۸]. این امر از آن جهت به مفهوم یک پژوهش دارای کیفیت خوب مرتبط می‌شود، که پایایی مفهومی برای ارزیابی کیفیت در مطالعات کمی "به هدف انجام تبیین" است، در حالی که مفهوم کیفیت در مطالعه کیفی در پی تحقق "ایجاد فهم"^{۳۱} است [Stenbacka, ۲۰۰۱, p.۵۵۱].

تفاوت در اهداف ارزیابی کیفیت مطالعات در پژوهش‌های کیفی و کمی یکی از دلایلی است که مفهوم پایایی در پژوهش کیفی را نامربوط می‌سازد. به گفته استنباکا [۲۰۰۱] "مفهوم پایایی در پژوهش کیفی نیز حتی غلط‌انداز است. اگر یک مطالعه کیفی بر اساس پایایی به عنوان یک ملاک و معیار مورد بحث قرار می‌گیرد، نتیجه آن است که به احتمال زیاد آن مطالعه خوب نیست [p.۵۵۲]."

در مقابل استنباکا [۲۰۰۱] استدلال می‌کند که چون موضوع بحث‌انگیز پایایی بر سنجش‌ها استوار است، پس به پژوهش کیفی ارتباط ندارد. وی می‌افزاید پایایی موضوع بحث‌انگیز بی‌ربطی در قضاوت در باب کیفیت پژوهش کیفی است. بنابراین اگر در پژوهش کیفی استفاده شود بی‌تردید نتیجه آن است که آن پژوهش، مطالعه خوبی نیست [p.۵۵۲].

لینکلن و گوبا [۱۹۸۵] با بسط طیف مفهوم‌سازی روایی و آشکار کردن همسازی پایایی و روایی در پژوهش کیفی اظهار می‌کنند، "چون روایی بدون پایایی نمی‌تواند باشد، نمایش یکی [روایی] برای ایجاد دیگری (پایایی) کافی است [p.۳۱۶]. پیتون [۲۰۰۱] با در نظر گرفتن توانایی و مهارت پژوهشگر در هر نوع پژوهش کیفی ادعا می‌کند که پایایی پیامد روایی در یک مطالعه است.

۳.۲. روایی

مفهوم روایی از طریق دامنه‌ی وسیعی از اصطلاحات در مطالعات کیفی توصیف می‌شود. این مفهوم مفهومی واحد، ثابت یا جهانشمول نیست بلکه "یک سازه مشروط است و بی‌تردید ریشه در فرآیندها و نیات روش‌شناسی‌ها و پروژه‌های پژوهشی خاص دارد [Winter, ۲۰۰۱, p.۱]. اگر چه برخی از پژوهشگران کیفی استدلال کرده‌اند که اصطلاح روایی برای پژوهش کیفی قابلیت کاربرد ندارد ولی همزمان ضرورت انواع مناسب سنجش‌ها یا چک لیست‌هایی را برای پژوهش‌های کیفی تأکید کرده‌اند. برای مثال، کرس ول و میلر^{۳۹} [۲۰۰۰] پیشنهاد می‌کنند که روایی از برداشت پژوهشگر از روایی در مطالعه و پارادایم (پیش فرضها) وی تأثیر می‌پذیرد. در نتیجه، بسیاری از پژوهشگران مفاهیم خاص خود از روایی را تدوین کرده‌اند و اغلب آنچه فرض می‌کنند اصطلاحات مناسب‌تری است نظیر کیفیت، دقت و قابلیت اعتماد، ایجاد کرده و استفاده کرده‌اند [Davies & Dodd, ۲۰۰۲; Lincoln, Guba, ۱۹۸۵; Mishler, ۲۰۰۰; Seale, ۱۹۹۹; Stenbacka, ۲۰۰۱]

بحث از کیفیت در پژوهش کیفی از دغدغه‌ها نسبت به روایی و پایایی در سنت کمی آغاز شد که "اصطلاح جایگزین جدیدی برای کلماتی نظیر روایی و پایایی برای انعکاس تصورات تفسیری (کیفی) را ایجاد می‌کرد." [Seale, ۱۹۹۹, p.۴۶۵]. استنباکا

از طرف دیگر پیتون [۲۰۰۱] اظهار می‌دارد، روایی و پایایی دو عاملی هستند که هر پژوهشگر کیفی باید در زمان طراحی یک مطالعه، تحلیل نتایج و قضاوت در مورد کیفیت مطالعه به آنها توجه کند. این گفته متناظر با این سؤال است که "چگونه یک پژوهشگر می‌تواند مخاطبانش را ترغیب کند که یافته‌های پژوهشی یک بررسی ارزش توجه را دارند؟" [Lincoln & Guba, ۱۹۸۵, p.۲۹۶]. برای پاسخ به این پرسش، هیلی و پری^{۳۲} [۲۰۰۰] مدعی‌اند که کیفیت یک مطالعه در هر پارادایم باید بر اساس اصطلاحات خود آن پارادایم مورد قضاوت قرار گیرد. برای مثال با توجه به این که روایی و پایایی ملاک‌های اساسی کیفیت در پارادایم‌های کمی هستند در پارادایم‌های کیفی قابلیت اعتبار، بی‌طرفی یا تأییدپذیری، سازگاری یا قابلیت اطمینان و قابلیت کاربرد یا قابلیت انتقال باید ملاک‌های اساسی کیفیت باشند [Lincoln & Guba, ۱۹۸۵]. برای اختصاصی کردن اصطلاح پایایی در پژوهش کیفی، لینکلن و گوبا از قابلیت اطمینان^{۳۳} در پژوهش کیفی استفاده می‌کنند که به طور تنگ‌انگیزی با مفهوم پایایی در پژوهش کمی پیوند دارد. آنها در ادامه بر "حسابرسی پژوهش"^{۳۴} به عنوان سنجش‌ای که ممکن است قابلیت اطمینان پژوهش کیفی را افزایش دهد، تأکید می‌کنند. در همین نحله فکری، کلونت^{۳۵} [۱۹۹۲] و سیل^{۳۶} [۱۹۹۹] مفهوم قابلیت اطمینان را با مفهوم ثبات یا پایایی در پژوهش کیفی یکی می‌دانند. ثبات داده‌ها، زمانی محقق می‌شود که گام‌های پژوهش از طریق بررسی اقدامی نظیر داده‌های خام، جداول تخصیص داده‌ها و یادداشت‌ها در حین فرآیند کار، ممیزی شوند. [Campbell, ۱۹۹۰].

برای تضمین پایایی در پژوهش کیفی، آزمون قابلیت اعتماد^{۳۷} تعیین کننده است. سیل [۱۹۹۹] مدعی است اگر چه انجام مطالعات با کیفیت خوب از طریق روایی و پایایی در پژوهش کیفی میسر است "ولی قابلیت اعتماد یک گزارش پژوهشی در کانون توجه موضوعاتی قرار می‌گیرد که به طور کلی به عنوان روایی و پایایی بحث می‌شوند." اشتراوس و کاربین^{۳۸} [۱۹۹۰] پیشنهاد می‌کنند که هنگام قضاوت در مورد کار کیفی، "قواعد معمول علم خوب" مستلزم تعریف مجدد است تا با واقعیت‌های پژوهش کیفی هم متناسب شود [p.۲۵].

[۲۰۰۱] موضوع بحث‌انگیز روایی در پژوهش کیفی مانند پایایی در پژوهش کیفی را مورد بی‌توجهی قرار نداده است.

در عوض، وی استدلال می‌کند: مفهوم روایی باید برای پژوهش‌های کیفی مجدداً تعریف شود. استنباکا (۲۰۰۱) ایده پایایی را به عنوان یکی از مفاهیم کیفیت در پژوهش کیفی توصیف می‌کند که "باید به منظور ادعای انجام یک مطالعه، به عنوان بخشی از پژوهش صحیح حاصل شود" [p.۵۵۱]. دیویس و دد^{۴۰} [۲۰۰۲] دریافتند که اصطلاح "دقت" در پژوهش در اشاره به بحث در مورد روایی و پایایی ظاهر می‌شوند. این دو استدلال می‌کنند، کاربرد ایده دقت در پژوهش کیفی باید از کاربرد آن در پژوهش کمی متفاوت باشد، البته با پذیرش این نکته که در مفهوم دقت نوعی سوگیری کمی وجود دارد، اکنون در حال تدوین مفهوم جدید خود از دقت از طریق بازبینی ذهنیت^{۴۱}، دورنگری^{۴۲} و تعامل اجتماعی مصاحبه‌کردن^{۴۳} هستیم [p.۲۸۱].

لینکلن و گوبا [۱۹۸۵] استدلال می‌کنند: پایداری قابلیت اعتماد یک گزارش پژوهشی به موضوعات بحث‌انگیز دیگر که ارزیابان در سنت کمی روایی و پایایی، نامیده می‌شوند، بستگی دارد.

ایده کشف حقیقت از طریق سنج‌های پایایی و روایی جای خود را به ایده قابلیت اعتماد [Mishler, ۲۰۰۰] می‌دهد که قابل دفاع است [Johnson, ۱۹۹۷, p.۲۸۲] و نوعی اطمینان به یافته ایجاد می‌کند [Linciln & Guba, ۱۹۸۵].

اگر موضوعات بحث‌انگیز پایایی، روایی، قابلیت اعتماد، کیفیت و دقت، پژوهش خوب را از بد تمیز می‌دهند پس آزمون و ارتقاء روایی و پایایی، قابلیت اعتماد، کیفیت و دقت برای پژوهش در هر پارادایمی حائز اهمیت خواهد شد.

۳. آزمون روایی و پایایی

تا اینجا مفاهیم روایی و پایایی طوری تعریف مجدد شده‌اند که مفید بودنشان در پژوهش کیفی مشخص شده است. اکنون سؤالی که باید پاسخ داده شود آن است که "چگونه روایی و در نتیجه پایایی یک مطالعه کیفی آزمون یا حداکثر می‌شود؟"

اگر روایی یا قابلیت اعتماد را بتوان آزمون یا حداکثر کرد آنگاه، نتیجه پژوهش قابل دفاع و معتبرتر خواهد شد و ممکن است منجر به تعمیم‌پذیری شود که یکی از مفاهیم پیشنهادی استنباکا [۲۰۰۱] به عنوان ساختاری برای انجام و مستندسازی پژوهش کیفی با کیفیت بالا است. بنابراین کیفیت پژوهش به تعمیم‌پذیری نتیجه و همین‌طور آزمون و افزایش روایی و قابلیت اعتماد پژوهش مرتبط می‌شود.

در مقابل ماکس ول^{۴۴} [۱۹۹۲] اظهار می‌دارد که میزان باور به تعمیم‌پذیری یک نتیجه عاملی است که به طور روشن رویکردهای پژوهش کمی و کیفی را از هم مجزا می‌سازد. اگر چه توانایی تعمیم یافته‌ها به گروه‌ها و موقعیت گسترده‌تر یکی از متداول‌ترین آزمون‌های روایی برای پژوهش کمی است، اما پیتون [۲۰۰۱] مدعی است که تعمیم‌پذیری به عنوان یک معیار برای کیفیت مطالعات موردی به مورد انتخاب شده و مطالعه شده بستگی دارد. از این جهت، آزمون روایی در پژوهش کمی خاص‌تر است در حالی که در پژوهش کیفی از شیوه‌های کثرت‌گرایی استفاده می‌شود. کثرت‌گرایی نوعاً نوعی استراتژی برای بهبود روایی و پایایی پژوهش یا ارزیابی یافته‌هاست، متیسون^{۴۵} [۱۹۹۸] این گفته را به شرح زیر بیان می‌کند:

کثرت‌گرایی اهمیت موضوع بحث‌انگیز روش‌شناسانه را در رویکردهای طبیعت‌گرایانه و کیفی برای ارزیابی جهت کنترل سوگیری و ایجاد گزاره‌های حکمی دارای روایی را ارتقاء داده است زیرا فنون علمی سنتی با این شناخت‌شناسی جایگزین ناسازگار است [p.۱۳].

پیتون [۲۰۰۱] با بیان این نکته که "کثرت‌گرایی با ترکیب شیوه‌ها، مطالعه را تقویت می‌کند، از استفاده از کثرت‌گرایی دفاع می‌کند. کثرت‌گرایی را می‌توان به معنای استفاده از چند نوع شیوه یا داده از جمله استفاده از رویکردهای کمی و کیفی به طور همزمان تعریف کرد [p.۲۴۷]. در عین حال، ایده ترکیب شیوه‌ها از جانب باربور^{۴۶} [۱۹۹۸] به چالش کشیده شده است. به گفته وی اگر چه ترکیب پارادایم می‌تواند میسر باشد اما ترکیب شیوه‌ها درون یک پارادایم نظیر پژوهش کیفی مسأله‌زا است چون هر شیوه درون پارادایم کیفی پیش‌فرض خاص خود در قالب چارچوب‌های تئوریک دارد که به پژوهش خود انتقال می‌دهیم" [p.۳۵۳]. حتی اگر کثرت‌گرایی در پارادایم کمی برای

به کارگیری شیوه‌های چندگانه نظیر مشاهده، مصاحبه‌ها و اسناد منجر به ساخت متنوع‌تر، رواتر و پایاتر واقعیت‌ها می‌شود. برای بهبود و تحلیل درک سازه دیگران، کثرت‌گرایی گامی است که به وسیله‌ی پژوهشگر برای درگیر ساختن چند پژوهشگر یا پژوهشگران همکار از داده‌ها در زمان یا مکان متفاوت در پیش گرفته می‌شود. به طریقی مرتبط، پژوهشگر کیفی می‌تواند از کثرت‌گرایی در پژوهشگر استفاده کند و ایده‌ها و تبیین‌های ایجاد شده به وسیله پژوهشگران اضافی دیگر که مشارکت کنندگان در پژوهش را مطالعه می‌کنند، در نظر بگیرد [Johnson, ۱۹۹۷, p.۲۸۴].

کثرت‌گرایی ممکن است شیوه‌های چندگانه گردآوری داده‌ها و تحلیل داده‌ها را در بر گیرد اما شیوه ثابتی برای همه پژوهشها را پیشنهاد نمی‌کند. شیوه‌های منتخب در کثرت‌گرایی برای آزمون روایی و پایایی یک مطالعه بستگی به معیار پژوهش دارد.

نتیجه‌گیری

بر اساس بحث‌های ارائه شده در صفحات قبل، پیوند پارادایم کمی با پژوهش کیفی از طریق روایی و پایایی درک ما را از معنای سنتی روایی و پایایی از نگاههای پژوهشگران کیفی تغییر داده است. پایایی و روایی در پارادایم کیفی به عنوان قابلیت اعتماد، دقت و کیفیت مفهوم سازی می‌شوند. همچنین از طریق این پیوند است که شیوه تحقق پایایی و روایی یک پژوهش از نگاههای پژوهشگران کیفی متأثر می‌شود که باید سوگیرها را حذف و قابلیت اعتماد یک گزاره حکمی پژوهشگر در برخی از پدیده‌های اجتماعی با استفاده از کثرت‌گرایی را افزایش دهد [Denzin, ۱۹۷۸]. آنگاه کثرت‌گرایی باید چنین تعریف شود: نوعی رویه روایی که در آنجا پژوهشگران در پی همگرایی میان چندین مأخذ اطلاعاتی مختلف برای شکل‌دهی دقیق محورها یا طبقه‌ها در یک مطالعه هستند [Crewell & Miller, ۲۰۰۰, p.۱۲۶].

بنابراین، روایی، پایایی و کثرت‌گرایی اگر با مفاهیم پژوهش مرتبط باشند، خصوصاً از منظر کیفی، باید مجدداً تعریف شوند طوری که شیوه‌های چندگانه ایجاد حقیقت را انعکاس دهند.

تأیید و تعمیم‌پذیری یک پژوهش استفاده می‌شود باربور [۱۹۹۸] ایده کثرت‌گرایی در پارادایم کیفی را رد نمی‌کند و اظهار می‌دارد تعریف کثرت‌گرایی از نگاه پژوهش کیفی در هر پارادایم ضروری است. برای مثال در استفاده از کثرت‌گرایی مأخذ داده‌ای چندگانه در پژوهش کمی، هر استثنایی ممکن است منجر به نوعی عدم تأیید فرضیه شود در حالی که استثنائات در پژوهش کیفی برای اصلاح تئوریه‌ها استفاده می‌شوند و مفید هستند.

در این دیدگاه، هیلی و پری [۲۰۰۰] بر روایی و پایایی درون پارادایم رئالیسم قضاوت می‌کنند که بر برداشت‌های چندگانه در مورد یک واقعیت واحد تکیه می‌کند. آنها از کاربرد کثرت‌گرایی چندین مأخذ داده‌ای و تفسیرهای آنها با برداشت‌های چندگانه از آنها در پارادایم رئالیست استدلال می‌کنند. پارادایم دیگر در پژوهش کیفی ساخت‌گرایی است که در آن دانش به عنوان پدیده‌ای تصور می‌شود که به صورت اجتماعی ساخته می‌شود و ممکن است بر اساس شرایط تغییر کند. کورتی [۱۹۹۸^{۴۷}] ساخت‌گرایی را از نگاههای اجتماعی چنین تعریف می‌کند، دیدگاهی که در آن همه دانش و همین‌طور همه واقعیت‌های معنی‌دار نظیر پدیده‌هایی که درون و برون تعامل بین انسانها و جهانشان ساخته می‌شود و درون یک بستر اساساً اجتماعی توسعه و انتقال داده می‌شود [p.۴۲] مشروط به اعمال انسان می‌کند. در هر پژوهش کیفی، هدف درگیری در پژوهش است که درک عمیق‌تری را میسر سازد نه صرفاً ویژگی‌های سطحی را بررسی کند [Johnson, ۱۹۹۵, p.۴] و ساخت‌گرایی ممکن است حرکت به آن هدف را تسهیل سازد. این دیدگاه ساخت‌گرا که واقعیت تغییر می‌کند خواه مشاهده گر خواهد بود نخواهد واقعیت است. ساخت‌گرایی به واقعیات چندگانه‌ای که افراد در ذهن خود دارند ارزش قائل است. بنابراین برای کسب واقعیتهای گوناگون و چندگانه روا و پایا شیوه‌های چندگانه کنکاش یا استنباط وجود دارد. اگر این موضوع، استفاده از کثرت‌گرایی در پارادایم ساخت‌گرایی را ایجاب می‌کند، آنگاه استفاده از کثرت‌گرایی در پژوهشگر، شیوه و داده برای ثبت سازه واقعیت مناسب است [Johnson, ۱۹۹۷]. دیدگاه باز در ساخت‌گرایی با فرصت دادن به مشارکت‌کنندگان در یک پژوهش برای کمک به پژوهشگر در مسأله پژوهش و همین‌طور در گردآوری داده‌ها از ایده کثرت‌گرایی در داده‌ها حمایت می‌کند.

منابع

- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (۱۹۹۸) (Eds.). *Collecting and interpreting qualitative materials*. Thousand Oaks: Sage Publication.
- Eisner, E. W. (۱۹۹۱). *The enlightened eye: Qualitative inquiry and the enhancement of educational practice*. New York, NY: Macmillan Publishing Company.
- Glesne, C., & Peshkin, P. (۱۹۹۲). *Becoming qualitative research: An introduction*. New York, NY: Longman.
- Healy, M., & Perry, C. (۲۰۰۰). Comprehensive criteria to judge validity and reliability of qualitative research within the realism paradigm. *Qualitative Market Research*, ۳(۳), ۱۱۸-۱۲۶.
- Hoepfl, M. C. (۱۹۹۷). Choosing qualitative research: A primer for technology education researchers. *Journal of Technology Education*, ۹(۱), ۴۷-۶۳. Retrieved February ۲۵, ۱۹۹۸, from . Lib. Vt. edu/ejournals /JTE/v۹n۱/ <http://scholar.pdf/hoepfl.pdf>.
- Hipps, J. A. (۱۹۹۳). Trustworthiness and authenticity: Alternate ways to judge authentic assessments. Paper presented at the annual meeting of the American Educational Research Association. Atlanta, GA.
- Johnson, B. R. (۱۹۹۷). Examining the validity structure of qualitative research. *Education*, ۱۱۸ (۳), ۲۸۲-۲۹۲.
- Johnson, S. D. (۱۹۹۵, Spring). Will our research hold up under scrutiny? *Journal of Industrial Teacher Education*, ۳۲(۳), ۳-۶.
- Joppe, M. (۲۰۰۰). *The Research Process*. Retrieved February ۲۵, ۱۹۹۸, from <http://www.ryerson.ca/~mjoppe/rp.htm>
- Babour, R.S. (۱۹۹۸). Mixing qualitative methods: Quality assurance or qualitative quagmire? *Qualitative Health Research*, ۸(۳), ۳۲۵-۳۶۱.
- Bogdon, R. C. & Biklen, S. K. (۱۹۹۸). *Qualitative research in education: An introduction to theory and methods* (۳rd ed.). Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.
- Campbell, T. (۱۹۹۶). Technology, multimedia, and qualitative research in education. *Journal of Research on Computing in Education*, ۳۰(۹), ۱۲۲-۱۳۳.
- Charles, C.M. (۱۹۹۵). *Introduction to educational research* (۲nd ed). San Diego, Longman.
- Clont, J. G. (۱۹۹۲). The concept of reliability as it pertains to data from qualitative studies. Paper Presented at the annual meeting of the South West Educational Research Association. Houston, TX.
- Creswell, J. W. & Miller, D. L. (۲۰۰۰). Determining validity in qualitative inquiry. *Theory into Practice*, ۳۹(۳), ۱۲۴-۱۳۱.
- Crocker, L., & Algina, J. (۱۹۸۶). *Introduction to classical and modern test theory*. Toronto: Holt, Rinehart, and Winston, Inc.
- Davies, D., & Dodd, J. (۲۰۰۲). Qualitative research and the question of rigor. *Qualitative Health research*, ۱۲(۲), ۲۷۹-۲۸۹.
- Denzin, N. K. (۱۹۷۸) *The research act: A theoretical introduction to sociological methods*. New York: McGraw-Hill.
- Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. Eds.). (۱۹۹۸). *The Landscape of qualitative research: Theories and issues*. Thousand Oaks: Sage Publications.

پی نوشت:

۱. - Logical Positivism
۲. - Hypothetical generalizations
۳. . Bogdan and Lincoln
۴. - Objective Reality
۵. . Stevens
۶. - Objective Hard data
۷. - Epistemology
۸. - Joppe
۹. - Kirk & Miller
۱۰. - Charles
۱۱. test-retest
۱۲. Stability
۱۳. - Stable Measure
۱۴. Crocker & Algina
۱۵. Systematic Theory of Validity
۱۶. Universal laws
۱۷. Evidence
۱۸. Objectivity
۱۹. truth
۲۰. Actuality
۲۱. deduction
۲۲. Reason
۲۳. fact
۲۴. Wainer & Braun
۲۵. Construct Validity
۲۶. Patton
۲۷. Immersion
۲۸. Credibility
۲۹. transferability
۳۰. trustworthiness
۳۱. Generating understanding
۳۲. Healy & Perry
۳۳. Dependability
۳۴. Inquiry audit
۳۵. Clont
۳۶. Seale
۳۷. trustworthiness
۳۸. Strauss & Corbin
۳۹. - Creswell
۴۰. Davies & Dodd
۴۱. - Subjectivity
۴۲. Relativity
۴۳. Social interaction of Interviewing
۴۴. - Maxwell
۴۵. Mathison
۴۶. Barbour
۴۷. Crotty

Kirk, J., & Miller, M. L. (۱۹۸۶). Reliability and validity in qualitative research. Beverly Hills: Sage Publications.

Lincoln, Y.S., & Guba, E. G. (۱۹۸۵). Naturalistic inquiry. Beverly Hills, CA: Sage.

Mathison, S. (۱۹۸۸). Why triangulate? Educational Researcher, ۱۷(۲), ۱۳-۱۷.

Maxwell, J. A. (۱۹۹۲). Understanding and validity in qualitative research. Harvard Educational Review, ۶۲(۳), ۲۷۹-۳۰۰.

Patton, M. Q. (۲۰۰۲). Qualitative evaluation and research methods (۳rd ed). Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.

Seale, C. (۱۹۹۹). Quality in qualitative research. Qualitative Inquiry, ۵(۴), ۴۶۵-۴۷۸.

Stenbacka, C.(۲۰۰۱). Qualitative research requires quality concepts of its own. Management Decision, ۳۹(۷), ۵۵۱-۵۵۵.

Strauss, A., & Corbin, J. (۱۹۹۰). Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques. Newbury Park, CA: Sage Publications, Inc.

Wainer, H., & Braun, H. I. (۱۹۸۸). Test validity. Hildale, NJ: Lawrence Earlbaum Associates.

Winter, G. (۲۰۰۰). A comparative discussion of the notion of validity in qualitative and quantitative research. The Qualitative Report, ۴(۳&۴). Retrieved February ۲۵, ۱۹۹۸, from <http://www.nova.edu/ssss/OR/OR۴-۳/winter.htm>

گ/ف/وح/مقاله/روایی و پایایی در پژوهش کیفی/۸۵/۱/۱۴